

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Redelycke Handelinghe Van Cornelius Hazart Priester der
Societeyt Jesu**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1672

II. Artikel. Conditien voor den Autheur van den Roomschen Uyl-spieghel in
het besonder.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71540)

bet: Dat maect alleg' booztaen van twee zijden
vergheten worde/ ende sulcx niet meer en geschie-
de. Dit zy van de eerste conditie.

II. ARTIKEL.

Conditien voor den Autheur van den
Roomschen Uyl-spieghel in het
besonder.

DE handelinghe van PEYS en kan niet wel ten
effecte ghebracht worden: Indien men alleg'
op 't scherpste neemt / oft alle stukken in het be-
sonder op 't wantste wilt op-wegghen / ende upt-
gheboert hebben: 't is nootzakelijck dat men/
sommighe/ of vele/ naer abenant dat se zijn/laete
ghesceeren/ oft onghemerckt henen gaen / ander-
sins als de Partijen haer Recht op 't scherpste
souden willen verholgen / en soud'er noyt gheen
opde van debateren noch disputeren zyn: Het
ghene men in alle Vrede-handelinghe is ghetwoon
'onderhouden / wil ick hier mede van mijnē kant
in sijn gheheel laeten.

Dooy eerst dan / ick hebbe den Autheur van den
Roomschen Uyl-spieghel in vier verschepe schriften/
te weten/ d' Onsteltentisse, den Voor bode, het Vreugh-
den-bedrijf, ende den Ziel trooster, seshtien leugens/
ofte valscheden te laste gheleydt / ick sald'er geer-
ne berghen laeren passeeren/ op conditie dat hy'er
niet meer als de andere dzy en becrant woorde/ na-
melijck om reparatie van eere te doen ten ops-
ichte van mijne bondt-ghenooten / die nootzake-
lijck in desen vrede moeten besloten worden: Kan
ick redelijcker handelen?

1. Heeft hy in sijnen Antwerpschen Uyl Pag. 13. de
eere vande heele Roomsche Kercke schandelijck te
hoort ghedaen / als hy daer updruckelijck seght/
dat in ons Gheestelijck Recht hy Gratianus Dist 34. te
lesen is/ dat / die gheene vrouwe en kecht, MOET, in
placite

plaetse van de selve, een concubyne hebben.

Ick hebbe hem in mijn Vreughden-bedrijf Pag. 22.
 upt hier verscheyden **Drukken** van ons Geestelick
 Recht, ghevoont dat'er heel contrarie staet / te we-
 ten : Men magh gheene Concubyne, noch bysister heb-
 ben : soo heeft hy dan valscheelich onse Kerck be-
 loghen : Hier moet reparatie van cere zin.

2. **Op de selve maniere** heeft hy in synen Uyl-
 spiegel Pag. 332. ghehandelt met mynen **H. Vader** /
 ende **Insteller** van de **Societeyt** / **S. Ignatius**, seg-
 ghende dat hy schuddende, bevende, ende wanhopende
 van sijne saligheyt ghestorven is. Ende doot zijnde heel
 swart van aensicht gheworden is, iac, dat men naar sine
 doot, sijne ghebeenten niet en heeft konnen vinden, ende
 toen uyt ghestroyt heeft dat het lichaem van de Engelen
 was op-ghenomen.

Ick hebbe hem in mijne Ontstelensse Pag. 25 ges-
 fouden tot de schriften van **P. Jacobus Greterus**, die
 bondelich toont dat dit altemael leughens zijn :
 ende soo hy sich hier over in synen **Antwerpschen**
 Uyl niet en hadde konnen verschoonen / hebbe ick
 hem andermael in mynen **Ziel trooster** ghebruycht /
 hoe / ende upt wie / hy dit kost goet maeken ? hy
 is stom ghebleven als eenen visch : Hier bereyde
 ick dan met goede reden en recht / dat de cere van
 mynen **H. Instelder Ignatius**, soo schandelijck door
 rastelijcke leughens gheschonden / wederom in
 haer gheheel werde gheset / ende dat hy niet be-
 schaeut en zy voor de heele werelt t'her-roepen /
 het ghene hy voor de heele werelt valscheelich
 uytgheruyt heeft : Is'er seimant die seggen kan
 dat ick hier in onredelijck boozt-gae ?

3. **Wand'er set schandelijcker** vande **Catholy-
 ken** gheseyt worden / ghelijck hy doet Pag. 13. als
 dat **Maria**, **Jesus**, 'en **Anna** het voornaemste voorwespel in
 van de **Catholycke Relgie**, in de plaerse vanden **Vader**,
den Sone, ende den **H. Gheest** ? ende dat dit eene **nicene**
Godtheyd by ons is.

Dit is immers al te grof ende te grontelijck
soo menighe miljoenen Catholycken / allegare
 myne

mijne hondt-ghenooten / gheblameert ende ghesalier: Dit moct dan nootzakelijck ofte betwefen worden / ofte her-roepen.

Hier roep ick nu tot ghetuyghen alle de ghene die noch renigh verstant ende reden gebuycken / dat se by bouuiffen of ick beleefder en maettiger / met jeniandt die peys verfoecht / handelen kan : Myn Heer den Predikant is my / in materie van Insurten / aen mijne hondt-ghenooten ghedaen / seghen stucken schuldigh ghebleven / van de welcke hy my noyt rekeninghe en heeft konnen doen / ick en bereyffsche niet meer als dat hy'er by be-tacle / de veste schelde ick hem ghyt : Wie is'er soo dom die niet en sal segghen / dat den Predikant groot onghelijck heeft by soo verre hy soo eenen rechtlijcken eyfch niet en wilt toe-staen :

Dit is aengaende de materie van Insurten van mijne hondt-ghenooten / ende soo Arendt Montanus verfoecht / ofte immers toont met de daer selve / dat hy oock gheerne onder die hondt-ghenooten ghereckent souw worden / soo bereyffsche ick noch / tot surpluy / satisfactie te hebben ober het gene dat ick binde in het Overlijden vanden Antwerpischen Uyl pag. 13. alwaer geseyt wordt / dat de Gecken de meeste boecken maken: Dit is mijns oordeels groote insurte ghedaen aen Arnol-dus Montanus ; want in den Opdracht brief booz sijne tijtsofte van Japan, staet / dat hy wel by en vijftigh boecken gheschreven heeft / soude hy geck zijn naer obenant het gheral sijnder boecken / soo soude hy eenen machtighen grooten geck moeten zijn: Ick en sal niet lijden dat men oock mijne ter-komen-de hondt-ghenooten soo affrontere : Dese sacke sal dan booz het slypen der vrede / met den eenen of den anderen middel moeten ghe-essent worden. 2. Keesteren nu menighe andere stucken in ma-terie van stor-redenen ende argumentatten die my den Ruckent van den Roomschen Uyl spiegel schuldigh ghebleven is te wederlegghen ende her-mitwoorden: Dese van ghelijcken schelde ick hem altemael ghyt / op conditie dat hy my ende

Pag. 11.
rechtelijck
re we-
der heb-
reche be-
en Uyl-
Pader-
os, seg-
hopende
de heel
act si on-
len, ende
ingheden
15 ge-
eus, die
is ghij
erpleken
the ick
ghelijck
en 2. by
eyffsche
ere van
ik doot
ron in
niet be-
roepen
ghelijck
en kan
tholij-
13 als
spiegel
n Vader
e micane
rechtelijck
allegare
mijns

ghemeente volde op de byp volghende alleen.

1. Daer is questie of den H. Franciscus moest almachtigh zyn om eenen verrapten wijngaert vruchtbaer te maecten / ende andere mirakels te doen / ghelyck den Predikant in synen Wyl-spiegel wilt hebben Pag. 238.

Ich hebbe hem hier ober ghebraght in mine Onsteltenisse Pag. 23. of den H. Petrus en Paulus daer om almachtigh gheweest zyn / om datse mirakelen hebben ghedaen ?

Hier op heeft hy gheantwoort / dat den H. Petrus en Paulus mirakelen deden dooz de kracht Godts.

Ich hebbe hem gheantwoort dat dese antwoorde hier niet een sterken ter saeke en doet / ten zy dat hy my boozdery betweest dat den H. Franciscus de mirakelen niet ghedaen en heeft dooz de kracht Godts / ofte soo ja / soo blijfe dit argument vast:

Petrus ende Paulus en sijn niet almachtigh gheweest om dat se mirakelen deden dooz de kracht Godts.

Maer den H. Franciscus heeft oock mirakelen ghedaen dooz de kracht Godts: Ergo den H. Franciscus en is niet almachtigh gheweest.

Desen knoop sal my den Predikant beliben t'ontbinden / of te roonen dat den H. Franciscus de mirakelen niet en heeft ghedaen dooz de kracht Godts. Dit is het eerste.

2. Daer is questie of den H. Ignatius eenen Godt moet gheweest zyn / om dat hy sommighe toekomende dinghen onseylbaerlyck booz septe / ghelyck Domine seght in synen Wyl-spiegel Pag. 306.

Ich hebbe hem ghebraght of Isaias, Jeremias, en andere Propheten oock Goden gewest zyn en ghescien dat sy onseylbaerlyck toe-komende dinghen boozsepte hebben ?

Hier op heeft hy gheantwoort dat de Propheten niet alle toe-komende dinghen en wisten: Daer teghen ick hem upt syne eyghen woorden heroorde hebbe dat Ignatius oock ALLE toe-komende dinghen

niet en wist / en dan heb ick dit argument ghe-
maecht :

De Propheten en waeren daerom gheene Go-
den / om datse niet alle toekomende dinghen en
wisten.

Daer den H. Ignatius en wist oock niet alle toe-
komende dinghen.

Ergo Ignatius en was niet meer eenen Godt als
de Propheten.

En lesten seght hy dat Ignatius gheene toe-ko-
mende dinghen en kan voorsept hebben / om dat
Paulus 1. Cor. 13. 8. seght / dat de propheten nu op-
houden: Daer ick hebbe hem uyt die selve plaetse
betreuen / dat Paulus daer contrarie seght. Hier
op en heeft hy my noyt satisfactie gegheuen: In-
dien hy dan oprechtelick van my den vrede ver-
soecht / soo versoecke ick dat hy my te vozen hier
op volboe.

3. Daer is questie / of dese slot-reden / die hy
maecht in synen Uyl-spieghel pag. 181. wel bestaet.
Den dupbel heeft de Wisse ende Wflaten gepre-
sen ergo den dupbel is goet Roomsck Catholijck.

Ich hebbe hem ghebraght / of die dupbelen die
Christum Matth. 8. ende Paulum Act. 16. gheprezen
hebben / oock goet Roomsck Catholijck waren?

Hier op en heeft hy niet gheantwoort: Maer
eene heele andere reden ghegheuen als hy te vo-
ren ghebaen hadde. / te weten / dat daerom den
dupbel goet Roomsck Catholijck is / om dat de
Roomsche leere / eene leere der dupbelen is.

Doch dit en was onse questie niet / maer onse
questie was of den dupbel daerom goet Roomsck
Catholijck was / om dat hy de Wisse ende de W-
flaten hadde gheprezen / ick hebbe gheroont dat
neen / als oock dat de Roomsche leere gheene leere
der dupbelen is / dese bewijzen en heeft hy tot
noch toe niet beantwoort / soo bereyffche ick dan
dat hy dese schult sal betalen.

Hier hiet / Domine Prædicans, is het al / wat ick
van u versoecke / te weten / dat ghy my van meer
als

als dertigh stücken die ghy my schuldtigh ghele-
ben zyt/ niet niet als dese seg voorgeaende en sul-
beraelen: Ick en kan u gheene redelycker con-
ditien stellen / wilt ghy die aenbeerden / den Dings/
die ghy van my soo oormoedelyck versoecht / is
tusschen ons beyde ghesloten.

III. ARTIKEL.

Conditien voor Arnoldus Montanus.

Man Heer Montane, alhoewel uwen kerf by
wat meerder is als die bander voorgeaender
aetheur / soo ist nochtans dat ick niet gerne min-
dere beleefsheyde uwen opsichte sal handelen.

Ghy sijt my schuldtigh ghebleben byf en severt-
tigh leughenen of openbare valscheden / (noemt
het soo ghy begheert) van de welke ick u op twee
saeren tijds hebbe oertuyghe uyt uwe eyghen
woorden en schriften / naemelyck / uyt uwe Col-
latie, uyt de Moorden des Pausdoms, ende uyt uwe
Historie van Japan: Dit en hout ghy niet loochenen/
de saeke blyckt booz de heele werelbt / gelijck een
seder kan sien in mijne schriften teghen u uyt-ge-
gheben / te weten den Opdracht-brief, den Sois-ca-
proen, ende den Sot uyt de Mauw: in 't eerste hebbe
ick'er u seben te laste gheleydt / in het tweede / pag.
22. 23. 24. twintigh: in 't derde / van pag. 20. tot
70. acht en veertigh / allegaer dan saemen ghecon-
sient / wacken byf en severtigh leughens of val-
scheden.

Wel aen dan / de wijle ghy uwe eyghen saeke
laet haeren / ende my bidt dat ick soude goen
bechten teghen een ander / versoekende hier-meet
dat ick uwen yersoone soude laeten leven in vrede:
Ick sal het doen / maer / ghelijck het betacem / met
sikere conditien / die ghy my te vozen sult moeren
toe staen: Ick sal u / om redelyck te handelen / en-
de u niet al te lastigh te vallen / byf en severtigh le-
ghenen